



Шкрумеляк Ю. Українські сироти. Львів, 1921. 32 с.

Bazylianki. *Encyklopedia Katolicka* / red. F.Gryglewicz, R. Lukaszuka, Z. Sulowskiego. T. II. Lublin: KUL, 1995. S. 144–147.

Huzar L. *Ecclesia Catholica Graeca in Ucraina*. Leopoldis, 2001. P. 78.

Suore Basiliane. *Sacra Congregazione Orientale*. Statistica con cennistoricidella Gerarchia e deifedeli di Rito Orientale. Vaticana, 1932. P. 395–398.

*о. Ігор Драпак*

## **ВПЛИВ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ СКАУТСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «ПЛАСТ»**

Постать Митрополита Андрея Шептицького посідає особливе місце в історії українського церковного й суспільного життя першої половини ХХ ст. Його діяльність виходила далеко за межі суто церковного провodu та охоплювала широкий спектр ініціатив, спрямованих на формування зрілого громадянського суспільства. Одним із ключових напрямів цієї діяльності було системне виховання молоді, яку Митрополит розглядав як стратегічний ресурс майбутнього Церкви й народу, що чітко простежується в його пастирських посланнях і практичній діяльності (Гладковий, 2011: 15–18).



У цьому контексті національна скаутська організація «Пласт», заснована в 1911 році у Львові з ініціативи Олександра Тисовського, Івана Чмоли та Петра Франка, стала для Шептицького важливим партнером у справі формування морально стійкої, дисциплінованої та національно свідомої молоді. Організація виникла як виховний рух, спрямований на формування характеру молоді, поєднуючи фізичний розвиток, самодисципліну, громадянську відповідальність та національну свідомість (Дмитришина, 2010). Виховна система «Пласту» базувалася на скаутських принципах, адаптованих до українського культурного та історичного контексту, й орієнтувалася на підготовку активних і свідомих членів суспільства, а її засновники і провідники знаходили в особі Митрополита Андрея і духовного пастиря, і щирого приятеля, що глибоко розумів вагу та значення новоствореної організації (Гайова, Перун, 2012: 6–7).

На зламі XIX–XX ст. українська молодь Галичини переживала процес національного та духовного самоусвідомлення. Митрополит Андрей добре розумів, що без системного християнського виховання молоде покоління може стати легкою жертвою секулярних, радикальних або тоталітарних ідеологій. Тому він послідовно підтримував ініціативи, спрямовані на формування гармонійної особистості — глибоко духовної, національно свідомої та соціально відповідальної.

В основі підходу Митрополита Андрея до праці з молоддю було цілісне християнське бачення людини. Він наголошував, що молодь



потребує не лише знань, а й прикладу життя, дисципліни, внутрішньої свободи та відповідальності перед Богом і ближніми. У своїх посланнях він неодноразово наголошував, що відродження нації можливе лише через системну «позитивну працю», спрямовану на виховання характеру, моральної зрілості та християнського світогляду молодого покоління. Саме тому «Пласт» був сприйнятий Митрополитом не як випадкова ініціатива, а як перспективний виховний інструмент, здатний реалізувати ці завдання в практичній площині (Кравців, 1961).

Митрополит не був засновником «Пласту», проте виступав моральним авторитетом і пастирським покровителем руху. Він позитивно оцінював виховний потенціал організації, зокрема її акцент на дисципліні, самовихованні, служінні спільному благу та готовності до жертви (Шептицький, 2007: 398–401). У цьому сенсі Митрополит розглядав «Пласт» як чинник формування відповідної української еліти. Він застерігав від ідеологізації молодіжних рухів і підкреслював необхідність духовного проводу (Шептицький, 1934: 14–18). Поєднання християнської моралі з національним служінням, відображене у пластовому гаслі *«Бог і Україна»*, відповідало пастирському вченню Митрополита, який вважав, що справжній патріотизм неможливий без віри в Бога та моральних цінностей (Шептицький, 2007).

Особливу роль у цьому процесі відігравала інституціоналізація капеланської служби. Греко-католицькі священники, які виконували



функції духівників у пластових осередках, забезпечували духовний провід молоді та сприяли інтеграції християнських цінностей у виховну систему організації. При цьому Митрополит принципово не втручався у внутрішнє управління «Пласту», підтримуючи його світський характер і самоврядність, що сприяло розвитку відповідального лідерства (Гладковий, 2011).

Взаємини «Пласту» з Митрополитом слід розглядати в ширшому контексті його молодіжної пастирської програми, що охоплювала ініціативи «Української молоді — Христові» та «Католицької Акції». Хоч «Пласт» і не був церковною організацією, він функціонував у спільному духовному просторі з католицькими молодіжними рухами (Ковч, 1998: 139–141).

Особливістю підтримки «Пласту» з боку Митрополита Шептицького була її стратегічність. Меценатська діяльність митрополита виходила за рамки одноразової допомоги й була спрямована на формування стабільної матеріальної бази організації (Гайковський, 2015: 98–101). Він підтримував видання пластових навчальних і програмових матеріалів, зокрема праці О. Тисовського «*Життя в Пласті*», а також сприяв функціонуванню пластового періодичного видання «*Молоде Життя*» (Соколовський, 1994).

Найвагомішим прикладом такої підтримки стало дарування земельної ділянки на горі Сокіл у Карпатах для створення постійної таборової оселі. Юридично оформлений акт передбачав чіткі умови використання землі виключно з виховною метою та застереження



щодо збереження ідеологічних засад організації, зокрема захисту від комуністичних ідей (Сич, 2006). Також Митрополит надав деревину та ліс, окремо призначив кошти на пошиття одностроїв, оплачував поїздки, зокрема для православної пластової молоді з Волині (Гайова, Перун, 2012: 7). За довготривалу допомогу організації Андрей Шептицький був нагороджений найвищою пластовою відзнакою — «свастикою вдячності», (на той час — традиційний солярний символ вдячності у скаутингу), яку йому вручив верховний отаман Северин Левицький 21 серпня 1930 р. під час крайового табору на горі Сокіл (Крупа, 2024: 190).

Особливого значення ця підтримка набула після заборони «Пласту» польською владою в 1930 році. У цей період Митрополит надавав моральну й матеріальну допомогу колишнім пластунам, сприяв збереженню пластового виховного духу в напівлегальних та парафіяльних формах і підтримував альтернативні молодіжні ініціативи, зокрема дитячо-юнацькі організації «Орли» (Содомора, 2010: 233–241). Така позиція Митрополита засвідчує його далекоглядне розуміння значення неперервності молодіжного виховання навіть в умовах політичних утисків.

Українська Греко-Католицька Церква під проводом Андрея Шептицького стала тією інституційною мережею, яка дозволила «Пласту» швидко поширитися Галичиною. У 1930-х роках мережа УГКЦ стала основою для заснування пластових куренів, де церковні



приміщення чи читальні «Просвіти» ставали першими домітками для проведення сходин (Субтельний, 1994: 488–490).

Після Другої світової війни, коли «Пласт» був заборонений в Україні, ця модель була успішно відтворена в діаспорі. У країнах поселення українських емігрантів парафії УГКЦ та УАПЦ стали центрами громадського життя, при яких відроджувалися пластові станиці (Окаринський, 2012: 145–152). Таким чином, закладена Андреем Шептицьким модель синергії Церкви та молодіжного руху довела свою надзвичайну ефективність і в умовах еміграції.

Відродження «Пласту» наприкінці ХХ ст. в незалежній Україні засвідчило життєздатність моделі, закладеної за підтримки Митрополита Андрея Шептицького. Попри міжконфесійний характер сучасної організації, духовний вимір і традиція капеланського служіння залишаються важливими складовими її виховної системи. «Пласт» продовжує виконувати роль середовища формування активних громадян і лідерів.

Аналіз ідейної та практичної спадщини Митрополита Андрея Шептицького в контексті розвитку національної скаутської організації «Пласт» засвідчує не лише історичний вплив ієрарха, але й тривалу актуальність сформованої ним виховної моделі. Принцип «Бог і Україна», який Андрей Шептицький розглядав як фундамент формування зрілої особистості, зберіг свою визначальну роль у пластовому вихованні, виступаючи чинником ціннісної стабільності



організації в умовах міжконфесійности, політичних криз та воєнних викликів сучасности.

Особливе значення має концепція «вишколу еліти», яку Митрополит трактував не як формування привілейованої верстви, а як виховання відповідальних провідників, здатних до служіння спільному благу. Саме ця ідея сьогодні реалізується в системі пластового виховного процесу, що формує лідерів для державного, громадського та безпекового секторів України. Така спадкоємність свідчить про далекоглядність Митрополита Андрея, який бачив у молодіжних організаціях інструмент довготермінового націєтворення.

Символічного та практичного виміру набуває також меценатська діяльність Андрея Шептицького, зокрема історія оселі «Сокіл». Її відновлення та функціонування у XXI столітті перетворює цей простір на місце живої пам'яті, де ідеї Мойсея українського народу перестають бути абстрактними, а стають відчутною частиною виховного досвіду сучасних пластунів.

Не менш важливою є тяглість капеланської традиції, започаткованої Праведним Митрополитом. Сучасна капеланська служба в «Пласті» забезпечує духовний супровід молоді як у мирному житті, так і в умовах війни, що особливо підкреслює актуальність того бачення, яке висловлював Андрей Шептицький щодо ролі Церкви у вихованні відповідального громадянина.



У підсумку можна ствердити, що спадщина Митрополита Андрея Шептицького в «Пласті» перестала бути лише історичним феноменом. Вона трансформувалася у дієву модель громадянського й духовного виховання, що поєднує віру, національну ідентичність і активне служіння. В умовах сучасної російсько-української війни «Пласт», реалізуючи принцип «позитивної праці» та готовності до самопожертви, фактично втілює візію Шептицького про формування зрілої нації, що починається з виховання характеру окремої особистості.

## ЛІТЕРАТУРА

Гайковський М. Митрополит Андрей Шептицький і проблеми виховання молоді. Львів: УКУ, 2015.

Гайова О. Перун М. Митрополит Андрей Шептицький та Пласт. Львів: Артос, 2012.

Гладковий В. Роль і місце капеланів у «Пласті» — Національній скаутській організації України. *Емінак*. 2011. № 1–4. С. 68–71.

Дмитришина М. Роль національного виховання у товариствах «Пласт», «КАУМ», «Марійські Дружини» у вирішенні проблем сучасної освіти. 2010.

URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Dmytryshyna.php> (дата звернення: 09.02.2026).

Ковч В. Католицька акція в Галичині (1920–1939). Львів: Логос, 1998.



Крупа Л. Вплив митрополита Андрея Шептицького на суспільне і культурно-просвітницьке життя в Галичині кінця XIX – першої половини XX століття. Тернопіль, 2024.

Окаринський В. Український пластовий рух у Галичині та на Волині (1921–1939 рр.). *Україна — Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*. 2012. № 5. С. 145–152.

Пласт: український скавтінг / ред. Б. Кравцівою Торонто, 1961.

Сич О. Пласт — український скаутинг: спроба історичного огляду. Івано-Франківськ, 2006.

Соколовський О. Андрей Шептицький — Митрополит і меценат. Львів, 1994.

Содомора П. Пласт після заборони 1930 року. *Записки НТШ*. Т. 260. Львів, 2010. С. 233–241.

Субтельний О. Україна: Історія. Київ, 1994.

Тисовський О. Життя в Пласті. Львів, 1921.

Шептицький А. Молодіжні організації та їх завдання. Львів, 1934.

Шептицький А. Пастирські послання. Т. I. Львів, 2007.

Шептицький А. Пастирські листи 1918–1939. Львів: Свічадо, 2007.